

Az új Itália új művészete

Irta JAJCZAY JÁNOS

Most, hogy a Múcsarnokban hivatalos Nemzeti Olasz Kiállítás nyílt, a kötelező vendégszereteten túl nyilvánul meg a közönség és a kritika megbecsülése. Mi ezt a megjelenést többnek tartjuk, mint valami udvariassági látogatásnak. Az olasz kiállítás manifesztáció, amely bennünket csodálattal tölt meg. Lehet, hogy akad olyan, akitől, esztétikai felfogásánál, neveltetésénél fogva ez a művészet távol áll, de a tudatos szellem, alkotási vágy, expanzív erő, amely a művek nagy részét átjárja, kell, hogy gondolkodóba ejtsen minden objektív szemlélőt.

Varázslata a fascista művészetnek elsősorban abban van, hogy egy magasabb gondolat szolgálataiban áll. Művészeik átérzik az új Olaszország eszményeit, hisznek abban, hogy ezt az ideált művészi eszközökkel, a maguk birodalmán belül, a maguk módján lerögzíthetik, kifejezhetik, megvalósíthatják. A multból szívják az életet, a kétezer évnél régebbi művészeti kultúrájukba kapaszkodnak.

A kiállítás ouverture-je egy-két XIX. századi mester. Bár művészetük a mult században önállótlan, mégis mintegy bevezetesként, Ettore Tito mérsékségét, biztonságát, Italice Brass könnyed impresszióit, Giovanni Boldini kaleidoszkópszerűen színes ragyogását, Antonio Mancini vastagon odavetett, drágakóként csillogó, sziporkázó színeit érdemes megfigyelni, éppúgy, mint a színeket atomokra bontó Giovanni Segantinit, aki kétségtelenül egyik

zsenije korának és a pointillistákkal együtt magában hordja a futurizmus csiráját.

A futurizmus olasz eredetű. *Severininek, Boccioni*-nak, az alapítóknak vannak még késői utódaik *Alessandro Bonchetti*, *Eugenio Dottori*, *Enrico Prampolini* néha kubisztikus jelleggel, absztrakt dekorativitást festenek. A repülés élményeit próbálják, dinamikus viziókat, dimenzió felbontást akarnak érzékeltetni.

Külsőleg a régi egyiptomi viaszfestéseket, míg érzésben a naiv középkori művészeket juttatja eszünkbe *Massimo Campigli* képe. *Felice Carena* Tizianra csodálkozott vissza. *Lelke* valahol a *Nemi* tó körül járt, amikor a *Nyári delet* festette. *Felice Casorati* művein a boldogság jut kifejezésre (*Csoportkép, Alvó lányok*). *Konstruált kompozíciói, színes hangulatai, leegyszerűsített naturalizmusa* behízelgő. *Carlo Carrà* tragikus néma csendje (*Építész fia, Lovak*) lelkünkbe markol. *Primo Conti* anyagtalansága, átszellemültsége, finom valórjei (*Művész neje*) külön hang az olasz festészetben, mint ahogy *Aldo Carpi* is novellisztikus hangulata, szemlélődése a többiektől elkülöníti (*Társalgás a réten*).

A neoklasszikusok satírikus, már-már a groteszk festője *Giorgio De Chirico* (*Gladiátorok*). *Mario Tozzi* nem mesterkelt, képeiben az 1800 táját álmodja újra (*Reggeli*). *Acchille Funi* az előbbi kettő felfogásával tart közösséget, az ő neoklasszicizmusa

azonban egy egészséges naturalizmussal vegyül. Három *Vénusza* méltán kelt csodálkozást. *Amadeo Modigliani* finom vonal- és színkultúrájából is kaptunk ízelítőt. *Giuseppe Montanari* a zsúfolt mozgások, a lüktető élet mestere (*Labdarúgók*). *P. Angelico Pistorino* dominikánus a modern egyházművészet minden áhíthatát elénkvarázsolta *Angyali üdvözléssel*. *Alberto Saliotti* és *Carlo Sbisà* posztimpresszionisták. Az előbbi ragyogó tele színeivel, utóbbi gyengédségével tett bennünket híveivé.

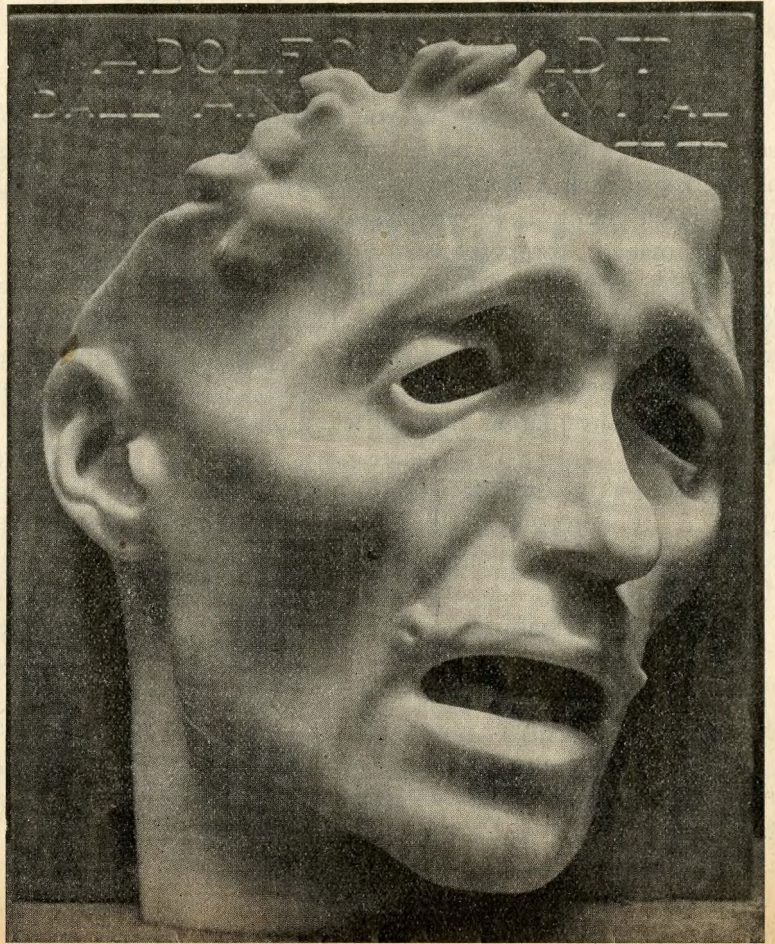

Severini : Csendélet

Gino *Severini* futurizmusa, megenyhült verizmus. Monumentalitása, festői elképzelései, technikája hírnevét igazolja (Mozaik, Freskó-tervek stb.). Mario *Sironi* misztikuma a lélekhez szól (A család, Városi tájkép).

Szobrászatuk ugyanolyan magas szinten mozog, mint festészetük. Nincs nagyszerűbb, mint a művésszel együtt alkotni. Ezt a gyönyört érezzük *Libero Andreottinál* és *Adolfo Wildtnél*. Az első spirituális művész, a szép egyszerűségnek talál kifejezési módot. Bronzait a középkor ihlette meg. A másik nagy szobrászok anyaga márvány, amelyben az expresszivitást néha a végletekig felcsigázza. Nemes páthosza csak kevés emberre nem hat. *Eugenio Baroni* monumentalitása, *Antonio Berti* ötvösműszerű gondos mintázása, *Arturo Dazzi* üdesége, *Papininé* konkrét formaképzése, *Antonio Maraini* formaegyensúlya, leszűrtsége, gondolatainak koncentrálttsága szobrászatuk magas íveléséről ad számot.

A művészet állásfoglalás, világnézet, kijelentés. A művészet a dolgok felőli vélemény, kinyilatkoztatás, amelyről nemcsak a művész lelke verődik vissza, hanem egy egész nemzet belső világa tükröződik. Túl az anyagon az új olasz szellemet ismer-

A. Wildt : Önarckép

tük meg — okulásul. Ezt köszönjük hálával *Gerevich Tibornak*, aki a kiállítást ezer akadály leküzdésével megrendezte.

P. A. Pistarino : Angyali üdvözlés